

Latvijas Republikas Saeimas deputāts

Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811 • Tālrunis: 6708 7321 • saeima@saeima.lv

Datumu skat. laika zīmogā
Nr. 211.8/6-12-14/26

DEPUTĀTU PIEPRASĪJUMS
Nr. 145/P14

Izglītības un zinātnes ministrei Ilzei Indriksonei

PIEPRASĪJUMS

*par ģimenes veselības mācības ieviešanas nepilnībām un
satura neatbilstību vispārējās izglītības programmā*

Pamatojoties uz Saeimas kārtības ruļļa 124. panta pirmo daļu, iesniedzam pieprasījumu izglītības un zinātnes ministrei Ilzei Indriksonei par ģimenes veselības mācības ieviešanas nepilnībām un satura neatbilstību vispārējās izglītības programmā.

Ministru kabinetā 2026.gada 6. oktobrī tika prezentēta Izglītības un zinātnes ministrijas prezentācija, kas tikai formāli nosaukta par sagatavotu informatīvo ziņojumu "Vispārējās izglītības satura pilnveide", kas cita starpā paredz līdz 2027. gada 30. aprīlim izstrādāt ģimenes veselības mācības saturu, moduli balstot uz sociālo zinātņu apguvi (13. – 15. slaidi).

Pretēji veselības mācības loģiski sagaidāmajam pamatmērķim, secinām, ka iecerētais mācību saturs būtiski orientēts uz ideoloģiskiem un politiskiem uzstādījumiem, kā arī var būt pārmērīgi tendēts uz šauru interešu grupu dogmatismu par tikumību, konservatīvismu un no indivīda sagaidāmo rīcību valsts labā. Minēto cita starpā arī tieši apliecina valdības locekļu paustie secinājumi par “nepieciešamību veicināt demogrāfiju”, klaji ignorējot smagās sociālās problēmas, kas rodas jauniešiem, kas nonāk problēmsituācijās dēļ nepareiziem un nezināšanas dēļ neapzināti pieņemtiem lēmumiem (kā tikai viens ilustratīvs piemērs - pāragra nevēlama grūtniecība, kas rezultējas ar abortu un tādejādi var radīt paliekošas sekas, kas demogrāfisko situāciju kopumā pasliktina).

Secinām, ka izglītības un zinātnes ministres piedāvātais veselības mācības saturs nav balstīts zinātnē, akadēmiskos pētījumos vai ekspertīzē, kā tas būtu pamatoti sagaidāms

no zinātnes jomu pārstāvošas ministrijas, un neapmierinās bērnu un jauniešu reālās vajadzības par veselības pratības apguvi.

Kā redzams no prezentācijas, potenciālajā veselības mācību saturā trūkst un vispār nav ietverti tādi būtiski aspekti kā zināšanas par seksuālo un reproduktīvo veselību (piemēram, bet ne tikai, HIV, seksuāli transmisīvās slimības, kontracepcija, seksuālās attiecības, seksuālās uzmākšanās un vardarbības nepieļaujamība un sekas, abpusēja piekrišana attiecībām un veselīgu robežu veidošana, bērnu, sieviešu un vīriešu veselība un intīmā joma). Tajā pašā laikā absolūti nav nojaušams, ko tiek plānots mācīt saturā, kas apzīmēts ar nenosakāmu terminu “mīlestības valodas” un pārspīlēti akcentētā “ģimenes nozīme valstī, pašvaldībā un apkaimē” un lomas ģimenē.

Veselības mācībā izglītojamam jāapgūst prasmes un izpratne pirmkārt jau par savu veselību, lai nodrošinātu bērnu - topošo pieaugušo, fizisku, garīgu un sociālu labklājību, un to, ka persona ikvienā vecumā spēj izprast, rūpēties un uzņemties atbildību par savu un savu tuvinieku veselību, kas kalpo par pamatu veselās un veselīgas sabiedrības attīstībai kopumā. Nenoliedzot ģimenes vērtības un nozīmi sabiedrībā, taču primārais pamats stiprai un noturīgai sabiedrībai ir vispusīgi izglītots, spējīgs un patstāvīgs iedzīvotājs, uz ko jātiecas vispārējai izglītībai. Pretēji minētajam, konkrētajā Izglītības un zinātnes ministrijas piedāvājumā akcents netiek likts uz bērna kā indivīda un personības izglītošanu par savu veselību (tai skaitā mijiedarbībā ar pārējiem sabiedrības locekļiem), par ko liecina jau pats nosaukums “ģimenes veselības mācība”, bet gan uz ideoloģisku un politisku vērtīborientētu sistēmu, kas neatbilst mūsdienu vajadzībām un rada risku radīt jauniešu uzticības trūkumu izglītības sistēmai.

Ģimenei ir tiesības nodot bērniem savas reliģiskās, kultūras un morālās vērtības, valstij savukārt jānodrošina bērniem zinātniski pamatota izglītība, respektējot sabiedrības pasaules uzskatu daudzveidību. Reliģiskā izglītība un ģimenes reliģiskā audzināšana ir tiesību uz reliģijas brīvību izpausmes, taču valsts noteiktajam obligātajam mācību saturam jābūt objektīvam, zinātniski pamatotam un tādām, kas respektē atšķirīgas pārliecības.

Ar piedāvātā satura mācībām netiks izpildīts arī Saeimas 2026.gada 18.jūnija lēmums “Par veselības mācības kā atsevišķa mācību priekšmeta ieviešanu pamatzglītības programmā no 2027.gada 1.septembra”, kā arī vairākkārt Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas Sabiedrības veselības apakškomisijā un Nevienlīdzības mazināšanas apakškomisijā un Izglītības, kultūras un zinātnes komisijā lemtais.

Par minēto projektu, uzskatām, fundamentālus iebildumus izteica lielākā daļa saskaņotāji, kas pierāda, ka tas neatbilst nospraustajam saturiskajam mērķim, bet attiecībā uz bērnu izglītības saturu šādas nepilnības nav pieļaujamas.

Atzinumu sniegšanai par prezentēto iniciatīvu (to nevar nosaukt par pilnvērtīgu valdības politikas plānošanas dokumentu) tika dotas 3 dienas, nenorādot pamatu steidzamībai, kas neļauj pilnvērtīgi veikt sabiedrības interešu noskaidrošanu.

Netika ņemti vērā sociālo partneru un kompetento iestāžu negatīvie atzinumi un iebildumi (no 12 iesniegtajiem atzinumiem 11 ir ar iebildumiem, t.sk. iebilst Ārlietu ministrija, "Vēstures un sociālo zinību skolotāju biedrība", Latvijas Sabiedrības veselības asociācija, "Papardes zieds", Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociācija, Finanšu ministrija, LIZDA, Latvijas lielo pilsētu asociācija, Latvijas Pašvaldību savienība, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Veselības ministrija).

Kā atzinumā norāda Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociācija "Mācību priekšmeta tematiskie bloki neaptver svarīgas veselības tēmas, kā piemēram, vakcinācija, skrīningizmeklējumi, onkoloģisko slimību profilakse, veselīga ķermeņa svara uzturēšana, bet fokusējas tikai uz ģimenes veidošanu, dzimumu lomām un tml. Tas neatspoguļo plašo veselībai veltīto jautājumu loku, par kuru šobrīd skolēniem un sabiedrībai kopumā trūkst izpratnes."

Latvijas Sabiedrības veselības asociācija norāda, ka no piedāvātā moduļa satura redzams, ka "ietvertie jautājumi neveido pietiekamu saturisko pamatu mācību modulim, kura nosaukumā centrālais jēdziens ir veselība. Veselībasprātības literatūra uzsver arī spēju iegūt, izprast, apspriest, izvērtēt un praktiski izmantot veselības informāciju, veidot veselību veicinošus paradumus un pieņemt ar veselību saistītus lēmumus."

Šajā kontekstā jāatgādina par Eiropas Parlamenta deputātu jautājumu Nr. E-00305/2026 (20.07.2026) Eiropas komisijai ¹, kurā cita starpā paustas aizdomas, ka Latvijā veiktais pētījums "Vērtībās balstītas ģimenes prātības un seksuālās izglītības veicināšana Latvijas izglītības sistēmā" varētu būt diskrimināciju veicinošs un saturiski Eiropas vērtībām neatbilstošs, tātad bažas par Latvijā plānotās seksuālās un reproduktīvās izglītības satura neatbilstību jau izskan starptautiski un šāda satura piedāvātie tendenciozie, fragmentētie, kādas selektīvas interešu grupas motivētie pētījumi ir jāvērtē kritiski.

Ievērojot minēto, lūdzam izglītības un zinātnes ministri Ilzi Indriksoni atbildēt uz šādiem jautājumiem:

1. Kādos pētījumos, pierādījumos balstītā ekspertīzē un zinātnes atziņās ir pamatoti piedāvātie ģimenes veselības mācību satura bloki? Lūdzam nosaukt konkrētus pētījumus, ekspertīzes veicējus, zinātniskās atziņas, starptautiskās prakses piemērus, utt.
2. Vai ir ņemti vērā vispāratzītu starptautisko organizāciju, tādu kā Apvienoto Nāciju Organizācijas, Pasaules Veselības organizācijas ieteikumi un citu Eiropas Savienības valstu prakse veselības mācības satura veidošanā un organizēšanā? Ja jā, tad tieši kādus avotus izmantoja Izglītības un zinātnes ministrija? Ja nav ņemti vērā, tad skaidrojiet, lūdzu, kāpēc?
3. Lūdzam detalizēti skaidrot ģimenes veselības mācības satura izstrādes procesa procesuālās nepilnības - kāpēc nepamatoti noteikta steidzamība; nav izstrādāts saturisks dokuments, bet gan prezentācija, kas nesniedz pilnīgu priekšstatu par mērķi un saturu; kāpēc netika veikts pilnvērtīgs saskaņošanas process?
4. Kuras personas, organizācijas bija iesaistītas Izglītības un zinātnes ministrijas piedāvātā ģimenes veselības mācības moduļa izstrādē? Vai par saturisku pamatu

¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-10-2026-003056_EN.html

tika ņemta programma "Teen Star" vai kāda cita šauras interešu grupas ideoloģija (piemēram, konkrētā reliģijā balstītas tēzes)?

5. Vai, izstrādājot jauno ģimenes vērtību un veselībratības moduli, Izglītības un zinātnes ministrija vai Valsts izglītības attīstības aģentūra ir izmantojusi vai plāno izmantot Latvijas Universitātes pētnieka Manuela Hoakina Fernandes-Gonsalesa vadītā projekta SE4FF (*Sexuality Education for Family Formation*) rezultātus, tostarp 2026. gadā publicētās rīcībpolitikas rekomendācijas par vērtībās balstītas dzimumaudzināšanas integrēšanu Latvijas izglītības sistēmā? Ja jā, kuri konkrētie pētījuma secinājumi vai ieteikumi ir izmantoti, un vai projekta autori ir piedalījušies vai tiks iesaistīti moduļa satura izstrādē?
6. Kādi sabiedrības un jauniešu veselības un sociālo paradumu dati, veselības jomas statistika ir analizēti, izstrādājot šo ģimenes veselības mācības moduli?
7. Kāpēc ģimenes vērtību un veselībratības apgūvē ir plānots apgūt tikai ģimenes vērtības, izlaižot tik būtisko indivīda veselībratību? Uzskatāmi parādiet, kur Jūsu virzītajā veselības mācības saturā ir sadaļa par indivīda personisko veselību visās veselības sfērās, tai skaitā seksuālā un reproduktīvā veselība? Kādā savstarpējā proporcijā plānots mācīt ģimenes vērtības un kādā veselībratību šajā ģimenes veselības mācību modulī?
8. Kāpēc ir sašaurināts Saeimas dotais uzdevums – izstrādāt veselības mācību ar Saeimas lēmumā "Par veselības mācības kā atsevišķa mācību priekšmeta ieviešanu pamatzglītības programmā no 2027.gada 1.septembra" norādītajām tēmām, tai skaitā par seksuālo un reproduktīvo veselību?
9. Paskaidrojiet lūdzu, kādi bija apsvērumi, kāpēc Jūs kā valdības pārstāve nolēmāt faktiski sašaurināt (ierobežot) jaunā mācību priekšmeta saturu, izlaižot tā būtisku sastāvdaļu par personisko veselību?
10. Kāpēc uz Ministru kabineta sēdi tika virzīts būtiskas ietekmes projekts (par vispārējās izglītības saturu) bez saskaņošanas ar sabiedrību, tai skaitā nozares NVO, pedagogiem, izglītojamiem un viņu vecākiem?
11. Minētā jautājuma (projekta 26-TA-2353) Ministru kabineta sēdes protokollēmuma 3.2.punkts [pieņemtais lēmums vēl nav pieejams] paredz līdz 2027. gada 30. aprīlim, konsultējoties ar sociālajiem un sadarbības partneriem, izstrādāt ģimenes vērtību un veselībratības moduļa saturu, veikt tā kartējumu atbilstoši mācību jomām un audzināšanas saturam un aktualizēt attiecīgo mācību priekšmetu programmu paraugus. Lūdzu sniedziet skaidrojumu, kādā veidā un kārtībā plānots pildīt minēto uzdevumu? Kāda būs pedagogu un viņus pārstāvošo organizāciju faktiskā līdzdalība mācību satura izstrādē, neaprobežojoties ar formālu saskaņošanu?
12. Vai un kā Izglītības un zinātnes ministrija ir vērtējusi jautājumu tajos aspektos, par ko bažas izsaka Eiropas Parlamenta deputāti (piemēram, bet ne tikai, ka izglītības saturs nedrīkst būt diskrimināciju veicinošs)?
13. Vai ministrija ir izvērtējusi piedāvātā mācību satura iespējamo ietekmi uz bērniem, kuri aug dažādos ģimenes modeļos? Kā tiks nodrošināts, ka mācību saturs neveido priekšstatu par viena ģimenes modeļa pārakumu un nerada bērniem diskriminācijas, atstumtības vai mazvērtības risku viņu ģimenes apstākļu dēļ?
14. Kādas prasības tiks izvirzītas pedagogiem, kuri īstenos ģimenes vērtību un veselībratības moduli? Kā Izglītības un zinātnes ministrija nodrošinās pedagogu profesionālo neatkarību, izstrādājot un īstenojot ģimenes vērtību un veselībratības moduli? Kā ministrija plāno nodrošināt vienlīdz kvalitatīvu

veselības izglītību visās Latvijas izglītības iestādēs, neatkarīgi no pedagoga personiskās reliģiskās vai pasaules uzskata pārliecības?

15. Kā ministrija definē jēdzienu “ģimenes vērtības”, un pēc kādiem kritērijiem tiks noteikts, kuras vērtības iekļaujamās valsts obligātajā izglītības saturā? Vai ir izvērtēti Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības paustie iebildumi par politiskās un ideoloģiskās ievirzes risku mācību saturā?
16. Kā tiks nodrošināts, ka valsts obligātajā izglītības saturā netiek nostiprināts viens konkrēts reliģisks vai ideoloģisks priekšstats par ģimeni?

1. Antoņina Ņenaševa
2. Andris Šuvajevs
3. Atis Švinka
4. Jana Simanovska
5. Andris Sprūds
6. Liene Gātere
7. Edmunds Cepurītis
8. Leila Rasima
9. Kaspars Briškens
10. Ieva Brante
11. Agita Zariņa-Stūre

Dokumenta rekvizīti

SAŅEMTS

Saeimas Administrācijas

Dokumentu pārvaldības nodaļā

Datums 08.10.2026. plkst. 16:17

Reģ. nr. 211.8/6-12-14/26

Elektroniski parakstīts

ANDRIS ŠUVAJEVS

Laika zīmogs: 08.10.2026 15:54:43

ANDRIS SPRŪDS

Laika zīmogs: 08.10.2026 15:55:15

LIENE GĀTERE

Laika zīmogs: 08.10.2026 15:57:39

ANTONINA ŅENAŠEVA

Laika zīmogs: 08.10.2026 15:57:50

ATIS ŠVINKA

Laika zīmogs: 08.10.2026 16:00:26

IEVA BRANTE

Laika zīmogs: 08.10.2026 16:01:32

KASPARS BRIŠKENS

Laika zīmogs: 08.10.2026 16:02:29

LEILA RASIMA

Laika zīmogs: 08.10.2026 16:06:57

EDMUNDS CEPURĪTIS

Laika zīmogs: 08.10.2026 16:11:47

AGITA ZARIŅA-STŪRE

Laika zīmogs: 08.10.2026 16:13:09

JANA SIMANOVSKA

Laika zīmogs: 08.10.2026 16:14:30